

Gujarat Board Class 10 2026 Sanskrit Question Paper

Time Allowed :3 Hours

Maximum Marks :80

Total Questions :61

निम्नलिखितान् निर्देशान् अतीव सावधानतया पठत तथा तेषाम् अनुपालनं कुरुत :

1. स्पष्टहस्तलेखेन लिखत ।
2. अस्मिन् प्रश्नपत्रे पञ्च विभागाः सन्ति — A, B, C, D तथा E, तथा क्रमाङ्काः 1 तः 61 पर्यन्तं प्रश्नाः सन्ति ।
3. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति, आन्तरिकविकल्पाः दत्ताः सन्ति ।
4. प्रत्येकस्य प्रश्नस्य अङ्काः निर्दिष्टाः सन्ति ।
5. सूचनानुसारं उपयुक्तेषु शब्देषु, पद्येषु तथा वाक्यांशेषु रचनां कुरुत ।
6. नूतनं विषयं नूतने पृष्ठे लिखत । प्रश्नानां उत्तराणि क्रमबद्धानि लिखत ।

विभाग - A

1. Translate the following passage into English :

अथ ततः निषद्य जालात् अनाग्नाविविष्टात् निष्क्रान्तः । सः परिजनेन द्वौ इषू तत्र जलाशये स्थितौ अपश्यत् । शिवेः आदेशात् जलाशये जालं क्षिप्त्वा जालेन बद्धः प्रत्युद्गमयति । भृत्यवद् आत्मानं संदर्श्य स्थिताः । ततः जालाद् उपसर्पति । यथाशक्ति उत्सृत्य गम्भीरं नीरं प्रविवेश ॥

2. Translate the following passage into English :

ब्राह्मण, न खलु साधुभिरतोय पन्थाः । येनासि प्रवृत्तः । निहत्यैव परस्तात् । इन्द्रियवशगत्वमपि हि रजः कलुषयति दृष्टिम् अवस्थिताम् । कियत् दूरं वा चतुष्पथः ॥

3. वयं सर्वे मानवाः कीदृशाः : इव स्मः ?

- (A) जलम् इव
- (B) काष्ठ खण्डा इव
- (C) नदी इव

4. कुपिता वृद्धिः किं न पश्यति ?

- (A) मार्गम्
 - (B) पददोषम्
 - (C) आत्मदोषम्
-

5. युध्दात् अर्जुनः कुत्र गतवान् ?

- (A) नगरम्
 - (B) सागरम्
 - (C) सरोवरम्
-

6. शक्तिकुमारः द्वाविंशतिवर्षीयः जातः सन् किम् अचिन्तयत् ?

7. कः वास्तविकसुखस्य अयोग्यः अस्ति ?

8. अर्जुनः सरसः जलं पातुं गतः तदा अपरिचितः पुरुषः तस्मै किम् उक्तवान् ?

11(A). विक्रमस्य द्वादशवर्षाणि मिन्दुरुजाः जयसिंहः मालवविषयं कृत्वावान् विजयानन्तरं जयसिंहः युवतेः यथावर्णं सर्वं धनं गृहीत्वा अनहिलपुरं प्रत्यागन्तवान् । धनेन सह तत्रत्याः प्रभुत्वाधिकारी तस्य हस्तगताः जाताः । अस्मिन् प्रयागे बहवोऽपि प्रजाः आसन् । तेषु भोजेन विरचितं सारस्वती-कण्ठाभरणं नाम प्रसिद्धं भोजव्याकरणमपि एकतमम् आसीत् ।

सिद्धराजः जयसिंहः कदा मालवविषयं कृतवान् ?

11(B). यशोवर्मणः प्रत्यागते कस्य हस्तगतः जातः ?

11(C). भोज्ये प्रत्यागते केचित् प्रजाः आसन् ?

11(D). जयसिंहः कस्य युते सर्वं धनं गृहीतवान् ?

12. Translate the following verses into English :

तेलं मर्दय काये तं ततः स्नानं समाचरेत् ।
यथाविधि जलेनैव वस्त्रं स्वच्छं प्रधावयेत् ॥
पूर्वाभिमुखमासीनः कुर्यात् सन्ध्याविधिं तथा ।
वस्त्रं धृत्वा नित्यं प्रातराशं अस्नीयात् ॥

विभाग - B

13. Translate the following verses into English :

वृद्धोऽपि स युवा धनी सत्यः कवची शशी ।
न चाचार्याद्वात कुशली वेदो ये न गमिष्यति ॥
इन्द्रादयः क्रोधतमाश्च तस्कराः कुलनन्दनाः ।
राक्षसाश्चण्डिकाद्याः पतन्त्यत्र अपराधिनः ॥

14. पर्जन्यः कदा वर्षति ?

- (A) ह्यः
 - (B) अद्य
 - (C) काले
 - (D) श्वः
-

15. ज्ञानं कः लभते ?

- (A) भक्तिमान्
 - (B) धनवान्
 - (C) गुणवान्
 - (D) श्रद्धावान्
-

16. किम् उपादेयम् अस्ति ?

- (A) कार्यम्
- (B) अकार्यं
- (C) गुरुवचनम्

(D) मित्रवचनम्

17. अपवर्गदायकः शिवस्य मूर्तिः ॐ-वर्णैः कथं निर्मिता ?

18. पतिः प्रति पत्नी केन प्रकारेण वाणीम् उच्चारयेत् ?

19. कासु कासु परिस्थितिषु भक्तः मातरं रक्षणार्थं प्रार्थयते ?

20. कार्यस्य आरम्भं न कुर्वन् पुरुषः कथं ज्ञायते ?

21. सर्वे भवन्तु _____ भवन्तु ॥

22. यस्माच्छिरयते _____ मे प्रियः ॥

23. विवादे विवादे _____ लभेका प्रभवानी ॥

विभाग - C

24. निम्नलिखित नाट्यसंवादस्य संस्कृतेन अर्थं लिखत :

OR,

निम्नलिखित नाट्यसंवादस्य संस्कृतेन अर्थं लिखत :

26. एहि एहि पुत्र !

27. भो भगवन् ! इदम् उद्यानम् ।

28. श्रेष्ठं स्थानं ते ।

29. चाणक्यः चन्दनदासं चन्द्रगुप्तस्य प्रथमं विरोधिनं कुतः मन्यते ?

30. शाण्डिल्यः उद्यानं प्रवेष्टुं कुतः भीतः अस्ति ?

31. कः मनुष्यः पशुवत् मन्यते ?

32. घटोत्कचस्य पात्रलेखनम् ।

33. चाणक्यस्य पात्रलेखनम् ।

34. Explain the lament of Arthadatta caused by misfortune.

35. धृतराष्ट्रः कौरवाणां पिता आसीत् ।

36. मानवः सुखं च दुःखं च अनुभवति ।

37. घटोत्कचः जनार्दनस्य सन्देशं आनयति ।

38. “भार्या” शब्दस्य समानार्थकं शब्दं अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चिनुत । (यात्री, दारा, पतिः)

39. “दरिद्रः” शब्दस्य विलोमशब्दं अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चिनुत ।
(रोगी, पण्डितः, धनिकः)

40. अधोदत्तस्य किर्यापदस्य वर्तमानकालस्य प्रथमपुरुषस्य एकवचनरूपं लिखत ।
(पठति, पठसि, पठः)

विभाग - D

41. अधोदत्तस्य किर्यापदस्य सामान्यभविष्यत्कालस्य अन्यपुरुष बहुवचनरूपं लिखत ।
वदति, वदसि, वदिष्यन्ति

42. अधोदत्तस्य किर्यापदस्य आज्ञार्थे एकवचनरूपं लिखत ।
प्रविशामि, प्रविशतु, प्रविश

43. अधोदत्तस्य किर्यापदस्य विध्यर्थे बहुवचनरूपं लिखत ।
पठेयुः, पठेतु, पठेताम्

44. ‘सः विजय घोषं कृत्वा जन समूहस्य समीपम् आगच्छत् ।’ तस्य वाक्यस्य ‘स्म’ प्रयोगेन शुद्ध वाक्य
लिखत ।

45. अधोदत्तस्य नामपदस्य सप्तमी विभक्तेः एकवचनरूपं लिखत ।
शरीरस्य, शरीरे, शरीरम्

46. अधोदत्तस्य नामपदस्य षष्ठी विभक्तेः बहुवचनरूपं लिखत ।
पूजाः, पूजानाम्, पूजाभ्यः

47. उपपदविभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।
गुरुः सह उपविष्टः आसीत् ।
(शिष्येण, शिष्यस्य, शिष्ये)

48. प्रकोष्ठे पूर्तक संख्यापदं लिखित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।
कूपे कन्या गता ।
(एकम्, एका, एकाम्)

49. रेखाङ्कित पदस्य कृतन्तप्रकारं विकल्पेभ्यः लिखत ।
तत्र युक्तं सापत्यं क्षणमपि अत्र अवस्थायाम् ।
(सम्बन्ध भूतकृत्यम्, हेत्वर्थे कृतन्तम्, कर्मणि भूतकृत्यम्)

50. अधोदत्तस्य सन्धिविच्छेदं लिखत ।
घटोत्कचस्य

51. अधोदत्तस्य संयुक्तपदस्य उत्तरदोषं विकल्पेभ्यः लिखत ।
भोजनम् + अस्ति

52. अधोदत्तस्य सामासिकपदस्य समासप्रकारं विकल्पेभ्यः लिखत ।
काष्ठखण्डः
(कर्मधारयः, अव्ययीभावः, तत्पुरुषः)

53. अधोदत्तस्य सामासिकपदस्य समासप्रकारं विकल्पेभ्यः लिखत ।

कार्यकार्यम्
(बहुव्रीहिः, द्वन्द्वः, अव्ययीभावः)

विभाग - E

54. अधोदत्तानि वाक्यानि कथानुक्रमेण स्थापयत ।
(A) एतानि पात्राणि मम न सन्ति ।
(B) एकदा कुटुम्बे चित्तिनि वयं निवसामः धृतिकोऽपि लघुयो वर्तते ।
(C) अतः केनापि उपायेन मया अस्य व्यवस्थापनम् ।
(D) एतानि लब्धानि सन्ति पात्राणि स्वतः पात्राणामुपरि सन्ति ।
-

55. अधोदत्तं गद्यं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृते लिखत ।

56. विष्णु शर्मा — कस्य ग्रन्थस्य लेखकः अस्ति ?

57. वाल्मीकिः — कस्य ग्रन्थस्य लेखकः अस्ति ?

58. विशाखदत्तः — कस्य ग्रन्थस्य लेखकः अस्ति ?

59. अस्य सिद्धान्तस्य उपदेशः वार्षिके शताब्दे पूर्व आचार्येण पतञ्जलिना स्वकीय व्याकरणमहाभाष्ये कृतः । तत्र ते कथयन्ति – “समानजु समायुषु समवयुषु व्यासक्ताः कुत्सिते नैव कुशलाः ; कुशः सहस्रते, न पाण्डवः पाण्डुतिः ।”

60. यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते निर्घर्षण-च्छेदन-ताप-ताडनैः । तथा चतुर्भिः पुरुषः परीक्ष्यते श्रुतेन शीलेन गुणेन कर्मणा ॥

61. सुखे हि दुःखान्यनुभूय शोभते घनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम् । सुखाद् यो याति नरो दरिद्रतां धृतः
शरीरेण पुनः स जीवति ॥
